

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นงานวิชาชีพ เป็นงานฝึกปฏิบัติที่ต้องอาศัยหน่วยงานที่สามารถให้บริการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและสามารถสนองวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดดำเนินงานจึงต้องประสานสัมพันธ์กับงานหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ที่จำเป็นต้องมีการประสานกับหน่วยงานต่างๆ ให้สอดคล้องกัน อีกทั้งงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นงานที่ครอบคลุมกิจกรรมทางประสบการณ์วิชาชีพหลายๆ ลักษณะให้มาอยู่ในขอบเขตของภาคปฏิบัติทางวิชาชีพพร้อมกัน จึงต้องมีการวางแผนการประเมินผล ติดตามผลการพัฒนางานให้มีผลต่อคุณภาพการผลิตครูอยู่เสมอ ดังที่ มานะ รักษ์วงษ์ (2545) ได้เสนอแนวคิดว่า หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นสิ่งที่ควรทบทวนเพื่อพัฒนาด้วยเช่นกัน อีกทั้งเป็นการรองรับด้านการประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษา ทุกสถาบันจะต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น สามารถรับการตรวจสอบจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้ โดยคณะครุศาสตร์ /ศึกษาศาสตร์ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ชัดเจน มีบุคลากรพร้อมปฏิบัติงาน มีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ มีองค์ประกอบอื่นๆ ที่พร้อมจะเกื้อหนุนการปฏิบัติงาน ย่อมจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครู หากสถาบันการผลิตครูมีระบบการฝึกวิชาชีพที่ดี การดำเนินงานย่อมมีประสิทธิภาพผลิตผลซึ่งเป็นนักศึกษาครูย่อมได้ครูที่มีคุณภาพ และนั่นก็หมายถึงคุณภาพของสถาบันครูผลิตครูนั้นๆ

จากการศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ผ่านมา (ระยะปี 2547 – 2549) พบว่า ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติในการนิเทศติดตามช่วยเหลือนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์ในแต่ละภาคเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวมา กล่าวคือ การเตรียมความพร้อมก่อนฝึกประสบการณ์ยังไม่ดีพอ อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยและอาจารย์ที่เลี้ยงขาดการประสานงานและทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง นักศึกษาไม่ได้รับการนิเทศตามปฏิทินที่กำหนด ขาดองค์การรับผิดชอบ ขาดงบประมาณ รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาด้อยคุณภาพ ซึ่งจากสภาพปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพดังกล่าว มีสาเหตุมาจากการขาดระบบการนิเทศหรือกลไกที่จะส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณภาพ และคุณลักษณะที่

ฟังประสงค์ ซึ่งการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาในระยะเวลา 1 ปี ตามหลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี จะต้องมีการวางระบบการนิเทศหรือระบบการทำงานของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยมีผู้เกี่ยวข้อง คือ นักศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ มีการเตรียมนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระหว่างฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ และหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงและสถานศึกษาให้มีความพร้อม เพื่อส่งเสริมให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สามารถ แก้ปัญหาในอดีตให้น้อยลงหรือหมดไป ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบงานฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและศึกษาบทบาทหน้าที่ อาจารย์พี่เลี้ยงที่ฟังประสงค์ เพื่อเป็นกลไกการดำเนินงานนิเทศแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูที่ดีมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหาในการวิจัยประกอบด้วย ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเตรียม นักศึกษาก่อนฝึกประสบการณ์ ขณะฝึกประสบการณ์ และหลังฝึกประสบการณ์ การนิเทศภายใน การนิเทศแบบคลินิก การจัดองค์การ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดทำคู่มือ การหา ประสิทธิภาพ การประเมินผล
2. ประชากร ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม โรงเรียนสังกัดเทศบาล
3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ได้รับ การคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเฉพาะเจาะจง และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์
4. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ภาคเรียนที่ 3/2550 และภาคเรียนที่ 1/2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ ให้สามารถวางแผนการสอน ปรับปรุงและพัฒนาความสามารถด้านการสอนให้สูงขึ้น ทั้งก่อนออกฝึกประสบการณ์ ระหว่างฝึกประสบการณ์ และหลังฝึกประสบการณ์
2. ปฏิทินการนิเทศ หมายถึง การกำหนดกิจกรรมในการดำเนินการนิเทศ กำหนดเวลา สถานที่ และจำนวนครั้งที่ต้องนิเทศนักศึกษาขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งการนิเทศ ก่อนสอน การนิเทศขณะสอน และการนิเทศหลังสอน
3. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง เอกสารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นคู่มือการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้สำหรับดำเนินงานของโรงเรียนเครือข่าย ผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษา ประกอบด้วย คำชี้แจง แบบประเมินผลการนิเทศ เกณฑ์การประเมินผลนิเทศ
4. ประสิทธิภาพของระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง คุณภาพของการดำเนินงานตามระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ สามารถวางแผนการสอน ปรับปรุงและพัฒนาความสามารถด้านการสอนให้สูงขึ้น ทั้งก่อนออกฝึกประสบการณ์ ระหว่างฝึกประสบการณ์ และหลังฝึกประสบการณ์
5. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู
6. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาการศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ. 5 ปี)
7. อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง บุคลากรภายในคณะครุศาสตร์และคณะที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด และผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตร
8. อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง บุคลากรของโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ได้รับคัดเลือกและแต่งตั้งให้ทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด และผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สถาบันอื่นๆ ได้
2. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้รับการแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการเตรียมการสอนและ เทคนิควิธีการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางการพัฒนาระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแก่สถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY